

Laura Uibopuu
Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Teie: 17.12.2021 nr 1-5/21/5260

Meie: 27.01.2022 nr 4.3-1/2446-1

Vastuskiri Eesti Keskkonnaühenduste Koja märkustele ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava kohta

Austatud Laura Uibopuu

Täname Teid tunnustuse, ÜPP strateegiakava protsessis aktiivse kaasalöömise ning esitatud ettepanekute eest.

ÜPP strateegiakava KSH protsess viiakse lõpuni vastavalt KeHJS nõuetele ning KSH jätkub 2022. aasta alguses. ÜPP strateegiakava KSH aruanne avalikustati 30. detsembril 2021 ning avalik arutelu toimus 21. jaanuaril 2022 Maaeluministeeriumis ja veebitsi Zoomi vahendusel. Peale avalikku arutelu KSH aruannet veel parandatakse ja täiendatakse. Sellest tulenevalt jätkub ka ÜPP strateegiakava koostamise protsess.

Vastavalt Teie kirjas toodud punktidele anname neile Maaeluministeeriumi vastused:

Alapeatükk 3.3 Ülevaade konkreetsete sektoritega seotud sekkumistest (põllumajandustootmisega seotud toetus teravilja kasvatamiseks, ammalehma kasvatamiseks, piimalehma kasvatamiseks, ute ja kitse kasvatamiseks)

Töite oma kirjas välja, et sektoritega seotud sekkumiste märkused olete pikemalt lahti selgitanud 5. peatüki kohta käivate märkuste all, seetõttu on eelnimetatud toetusi puudutavad vastused ka nende märkuste juures välja toodud.

Alapeatükk 3.4 Tingimuslikkus

HPK 1 Püsirohuma ja põllumajandusmaa suhtarvu säilitamine:

Künni teel püsirohuma uuendamise vastus on lisatud mõistete ja miinimumnõuete osasse.

HPK 2 Märg- ja turbaalade kaitse:

Nõude rakendamiseks on vaja läbi viia HPK 2 alade määramine ja turvasmuldadega põllumajandusmaade inventeerimine. Plaanime nõuet rakendada alates 1. jaanuarist 2025. Kuivenduskeelu nõude kehtestamine on arutlusel, kuid sellega kaasnevad mitmed ja keerukad rakendamisküsimused. Turvasmuldadel asuvad põllumajandusmaad on valdavalt juba kuivendatud, seega kuivenduse keeldu saaks rakendada nendel märg- ja turbaaladel, mis on

kuivendamata. Hinnanguliselt peaks selliseid alasid olema ca 5000 ha. Nõustume, et kuivenduskeelu rakendamisel peab arvestama kogu kuivendussüsteemi maa-alaga ja selle tervikliku toimimisvõimega, sest kuivendussüsteem ei pruugi paikneda üksnes turvasmuldadel. Sel juhul ei tohi kuivendatud turvasmuldadel tehtava tegevuse või tegevusetusega tekitada üleujutusi ega kahju teistele sama kuivendussüsteemiga maa omanikele, kellele peab jääma vee ärajuhtimise ja põllumajandusmaa sihipärase kasutamise võimalus. Sel põhjusel on keeruline absoluutset kuivenduse keeldu HPK 2 raames sätestada, sest tegemist on kohapõhiste olukordadega.

HPK 3 Koristusjäätmete põletuskeeld, välja arvatud taimetervise eesmärkidel:

Hetkel täiendasime nõuet selliselt, et põllumajandusmaal kulu, heina ja põhu põletamine ei ole lubatud, välja arvatud PTA ettekirjutuse alusel ohtliku taimekahjustaja tõrjeabinõu rakendamise eesmärgil. Loodus- ja linnudirektiivi eesmärkide täitmiseks võib Keskkonnaamet anda erandi kulu ja heina põletamiseks.

HPK 4 Puhverribade rajamine vooluveekogude äärde:

Puhverriba minimaalse laiuse sätestamisel ootame Euroopa Komisjoni poolset selgitust, millele vastavalt selgub, kas laiuseks jääb 1m või 3m.

HPK 6 Katmata mulla puudumine kõige kriitilisema(te)l perioodi(de)l:

Oleme nõuet täiustanud vahekultuuride arvestamise võimalusega, lisaks on nõue uuel perioodil põllumaa põhine, mitte põllumajandusmaa põhine, nagu näeb ette standardi eesmärk.

HPK 6: Otepää, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo ja Võru vallas asuvast põllumaast, mida Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artiklis 11 nimetatud toetuse saajal on õigus kasutada, peab vähemalt 30 protsenti olema talvise taimkatte all. Talvine taimkatte peab olema rajatud 1. novembriks ja talviseks taimkatteks loetakse põllumaal olevad põllumajanduskultuurid, sealhulgas vahekultuurid ning kõrretüü.

HPK 8 Elurikkusega seotud alade ja maastikuelementide säilitamine:

Rohumaaribade viimine säilitatavate maastikuelementide alla on keeruline, kuna tegemist pole üldjuhul püsivate elementidega. HPK 8 raames näeme võimalust rohmaaribasid lugeda mitte-tootlike alade arvestusse.

HPK 8.7:

Kõikide põllumajandusmaal paiknevate või sellega külgnevate kiviaedade lisamine nõudesse on probleemne, kuna puudub ilma toetusteta rajatud kiviaedade kaardikiht. Kiviaiad on väga erinevas vanuses ja seisus, mistõttu ei saa me nõuda ka väljaspool toetuskeeme rajatud kiviaedade või nende varemete säilitamist. See tähendaks taotlejatele täiendavat majanduslikku kulu või tööd.

Kohustuslikud majandamisnõuded 3. novembril töörühmale saadetud dokumendi alusel

KM 1 jõustab veepoliitika raamdirektiivi artikli 11 lõike 3 punktid e ja h (fosfaatidest põhjustatud veereostuse ohjamiseks) ja KM 2 nitraadidirektiivi artiklid 4 ja 5:

Veeseaduse paragrahv 118 on kaetud HPKga 4, seda pole vajalik dubleerida. Oleme kaalunud ka HPK 4 ulatuse laiendamist vooluveekogudelt seisuveekogudele.

KM 3 linnudirektiivi artikli 3 lõige 1, artikli 3 lõike 2 punkt b, artikli 4 lõiked 1, 2 ja 4 ning KM 4 loodusdirektiivi artikli 6 lõiked 1 ja 2:

KM3 küsimus vajab edasist analüüsi koostöös Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonnaga. Kaasame arutellu ka EKO esindaja.

KM 8 sätestab pestitsiidide säästva kasutamise direktiivi (2009/128/EÜ) rakendamise:

Analüüsime ettepanekut koostöös Maaeluministeeriumi taimetervise osakonnaga.

Alapeatükk 4.1 Mõisted ja miinimumnõuded (põllumajanduslik tegevus, põllumajandusmaa, püsirohumaa, otsetoetuste toetusõiguslik hektar)

Alustuseks selgitame üldisemalt toetusõigusliku põllumajandusmaa, sh otsetoetuste toetusõigusliku hektari mõiste sisustamist, mis puudutab ka Teie poolt mainitud erinevate elementide kaasamist toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka. Uus periood annab võrreldes käesoleva perioodiga senisest rohkem paindlikkust. Lähtudes riigi valikutest ja vajadustest on võimalik lisada põllumajandusmaa hulka erinevaid alasid, elemente ja uusi süsteeme. Toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemisel oleme lähtunud mitmetest aspektidest, sh ka nii käesoleva perioodi põhimõtetest ning üldistest agrotehnilistest ja loomakasvatustehnoloogilistest praktikatest, uutest vajadustest, eelarve võimalustest, erinevate sekkumiste tingimustest kui ka rakenduslikest võimalustest ja lahendustest. Kõiki aspekte arvestades oleme püüdnud leida võimalikku tasakaalu toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemise ja sekkumiste vahel, mistõttu ei soovita põllumajandusmaa käsitlust nii ulatuslikult laiendada. Lõppkokkuvõttes avaldub selle mõju põhisissetulekutoetuse (PST) ühikumääras, mis on juba oluliselt madalam kui käesoleval perioodil. PST ühikumäära vähenemine tulenevalt toetusõigusliku põllumajandusmaa suurenemisest toob omakorda kaasa toetustest tuleneva sissetuleku vähenemise ja väheneb ka konkurentsivõime. Ka Euroopa Komisjoni poolt koostatud juhised, mis puudutab otsetoetuste jaoks toetusõigusliku põllumajandusmaa määratlemist seoses mittetoetusõiguslike elementide arvestamisega ütlevad, et liikmesriik peaks piirduma eelkõige väikeste elementide määratlemisega, säilitades seeläbi nii põllumajandustegevuse kui ka põhisissetulekutoetuse sihipärasuse põllumajandustootjatele. Siiski, maastikuelemendid, mis on määratletud ja säilitatavad ka tingimuslikkuse süsteemis, kuuluvad jätkuvalt toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka.

Lisaks on uuel perioodil ette nähtud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi (IAKS) uus element, milleks on pinnaseire süsteem. Selle käigus vaadeldakse, jälgitakse ja hinnatakse regulaarselt ja süstemaatiliselt põllumajanduslikke tegevusi ja –tavasid põllumajandusmaal, mille aluseks on Copernicuse Sentinel satelliidi pildid või muud vähemalt samaväärse väärtusega andmed. Tegemist on automaatse süsteemiga, mille rakendamine põhisissetulekutoetusele on kohustuslik alates 01.01.2023 ning alates 01.01.2024 juba kõikidele pindalapõhistele sekkumistele. Paraku seab ka sellise süsteemi rakendamine oma piirangud.

Mis puudutab märgalaviljelust ja agrometsandussüsteeme ning nende hõlmamist põllumajandusliku tegevuse ja põllumajandusmaa hulka, mis on võimaldatud ka ÜPP strateegiakava artikli 4 raames, oleme mõiste sisustamisel tuginenud muuhulgas ka väljatöötatud sekkumistele. Hetkel ei ole strateegiakavas ette nähtud otseseid sekkumisi märgalaviljelusele ega ka agrometsandussüsteemidele. Uuel perioodil on senisest rohkem paindlikkust jäetud liikmesriigile ka mõistete sisustamiseks ning kui selgub, et selline vajadus on siiski olemas, saame need tingimused tulevikus üle vaadata.

Pärändniitude arvamisele püsirohumaade hulka ning püsirohumaa kündmise teel uuendamise välistamise kohta vastame järgmist. Püsirohumaa mõiste hõlmab uuel perioodil ka pärändniitu ehk poollooduslikku kooslust, kus on pikaajalise inimtegevuse (niitmise, karjatamise ja

puittaimestiku struktuuri kujundamise) mõjul kujunenud loodusliku elustikuga ala, mis on valdavalt kaetud niidutaimestikuga ning on niidetav või karjatatav. Kuna püsirohumaa säilitamise kohustuse täitmine on käesoleval perioodil Eesti jaoks niigi problemaatiline ning arvestades asjaolu, et antud nõue saab edaspidi olema baasnõudeks tingimuslikkuse süsteemis, ei soovita täiendavaid piiranguid antud nõude täitmiseks seada. Ka on mõningatel juhtudel selliste alade uuendamine kündmise teel hädavajalik. Samas oleme välja töötamas kõrgemate nõuetega sekkumisi, kus püsirohumaa uuendamine kündmise teel ei ole lubatud, nt väärtuslike püsirohumaade säilitamise sekkumine.

Lisaks teete ettepaneku otsetoetuste toetusõigusliku hektari määratlust täiendada ka nn üle aasta kasutatavate maadega. Kuna uuel perioodil on põhisissetulekutoetuse põhitingimuseks nõ avatud maastiku hoidmine, mis ei nõua senisel kujul iga aastaseid hooldamise tegevusi, on meie arvates sellised maad hõlmatud.

Päikese- ja tuulepargid on küll olulised taastuvenegialahenduste rajamisel, kuid mis puudutab toetusõigusliku põllumajandusmaa ning põllumajandustegevustega seotud küsimusi, siis oleme seisukohal, et nende peamine eesmärk ei ole põllumajanduslik, vaid energiatootmine.

Alapeatükk 4.2 Otsetoetustega seotud elemendid (otsetoetuste vähendamine ehk *capping*)

Otsetoetuste parema suunamise eesmärgil rakendatakse kohustusliku toetusena täiendavat ümberjaotavat sissetulekutoetust jätkusuutlikkuseks, aga mitte otsetoetuste piiramist ehk *cappingut*. Lisaks rakendatakse tootmiskohustusega seotud otsetoetusi selliselt, et oleks rohkem arvestatud väiksemate ja keskmise suurusega tootjatega. Otsetoetuste piiramise rakendamine on liikmesriikidele valikuline, kuid kui seda otsustatakse teha, siis kohalduvad sellele kindlad reeglid, muuhulgas tähendaks see seda, et üle 100 000 eurot saavatel taotlejatel tuleks vähendada seda piirmäära ületavat PST 100%. Lisaks arvestades ka seda, et PST ühikumäär on oluliselt madalam kui käesoleval perioodil, siis kõiki neid aspekte arvesse võttes PST piiramist rakendada kavas ei ole.

Peatükk 5 Sekkumiste kirjeldused

1.1 Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks:

Vastus toodud alapeatükis 4.1 Mõisted ja miinimumnõuded (põllumajanduslik tegevus, põllumajandusmaa, püsirohumaa, otsetoetuste toetusõiguslik hektar).

1.2 Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks:

Ümberjaotava toetuse eesmärgiks on täiendavalt toetada otsetoetuste taotlejaid, kelle kasutuses on 10 ha ja enam põllumajandusmaad, andes nende kasutuses olevate 1-130 ha eest täiendavat toetust. Isikud, kellel on alla 10 ha PST pinda, moodustavad 49,6% ehk kokku ca 6900 isikut PST taotlejate koguarvust. Nende kasutuses on põllumajandusmaad 3,3% kogupinnast ning nende hulgas on füüsiliste isikute osakaal 72% ja maahooldajate osakaal 45%. Makstes aga taotlejatele, kellel on alates 10 ha ja enam põllumajandusmaad, toetatakse nii väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid 5% ulatuses otsetoetuste kogueelarvest. Ümberjaotava toetuse minimaalne lävend 10 hektarit on seatud arvesse võttes füüsiliste isikute ja maahooldajate kõrgemat osatähtsust sellest väiksemas grupis (alla 10 ha). Samuti on leitud tuginedes FADNi andmetele, et Eestis saab lugeda põllumajanduslikuks tootjaks majapidamist alates 4000 eurose standardtoodangu väärtusega. Põllumajandusloenduse andmeil on alla 4000 eurose standardtoodanguga majapidamise keskmine suurus Eestis 10,1 ha moodustades ca 41% põllumajanduslikest majapidamistest. Alla 10 ha suuruste majapidamiste hulgas on oluline osa aianduskultuure ning lambaid ja kitsi kasvatavaid põllumajandustootjaid, kuid nendele tootjatele on suunatud vastavad tootmiskohustusega seotud toetused.

1.3 Põllumajandustootmisega seotud toetus piimalehma kasvatamiseks:

Võtame Teie toodud ettepanekud teadmiseks. Kuna Teie kirjas on nii piimalehma kui ammalehma toetustele ettepanekud üsna seotud, siis leiame allpool mõlemaid sekkumisi puudutavate ettepanekute kohta juba põhjalikumad selgitused ja põhjendused.

1.4 Põllumajandustootmisega seotud toetus ammalehma kasvatamiseks:

Kuna kõrvutate omavahel piimalehma kasvatamist ammalehma kasvatamisega, siis selgitame omalt poolt, millistel alustel on need kaks sekkumist välja töötatud.

Sihtgrupp – mõlema toetuskeemi üles ehitamisel oli algne ettepanek võtta aluseks edukuse grupid. Nüüd on aga ammalehma kasvatamise seotud toetuses sihtgrupi määramisel kasutatud FADNi lihavedelise kasvatuse tootmistüübi netolisandväärtuse (NLV) keskmisest madalamat taset, kuna suurema loomade arvuga grupis ületab tootlikkus FADNi keskmist. Piimalehma kasvatamise seotud toetuses oleme siiski jäänud edukuse gruppide juurde. Kuna piimalehmade toetuses arvestatakse toetusõiguslikust karja esimesest loomast (st alampiir puudub), muutsime ka selle tõttu ja ühtlustamise mõttes ammalehmade karja arvestamist alates esimesest loomast, kui taotlejal on minimaalse loomade arvu nõue täidetud (täiendav selgitus ning näited on lisatud järgmise sekkumise juurde punktis 1.5).

Ühikumäärade, sh eelarvete kujunemine – ühikumäärade arvutused tuginevad aastate 2014-2019 FADNi andmetele. Seejuures on eelduseks tootmistüübi keskmised näitajad ja veiseliha osatähtsus kogutoodangu väärtuses. Viitame piimasektori süvenevale kontsentreerumisele, seetõttu olemegi planeerinud maksta toetust suurema ühikumääraga just väiksematele karjadele. Tõsi, toetus on suunatud kõikidele piimatootjatele esimese 270 looma eest, kuid me ei pea ka õigeks välistada toetuskeemist suuremaid piimatootjaid. Ammalehma kasvatamise seotud toetust oli planeeritud maksta algselt vaid kuni 54 toetusõigusliku looma eest. Sektoriga kohtudes otsustasime vastu tulla nii sihtgrupi kui ühikumäära osas. Võrdluseks – kui esialgne plaan oli maksta ammalehma toetust kõikide karjade esimese 5-55 toetusõigusliku looma eest ühikumääraga 105€/looma kohta, oli eelarve ca 3 mln eurot finantsaasta peale, ÜPP programmiperioodi peale kokku ca 15,2 mln eurot. Eelarve on nüüd finantsaasta kohta tõusnud 5,5 mln euronit ning programmiperioodi peale kokku ca 28,3 mln euronit. Eelarve on suurenenud ligi 13 mln euro võrra. Seotud toetusi ei saa käsitleda kui instrumenti madala turuhinna kompensatsiooniks, vaid eelkõige on see suunatud ettevõtte sissetulekute **stabiilsuse** tagamiseks. Me ei pea õigeks tõsta toetuse ühikumäärasid kõrgemale, kui on selle toetuse optimaalseks piiriks. Toetuste planeerimisel ei ole eelistatud ühte või teist põllumajandussektorit, vaid on hinnatud selle toetuse eesmärki ning arvestatud ka sektori enda eripäraga. Leiame, et seotud toetused ei tohiks turgu negatiivselt moonutada ja ettevõtete sõltuvust toetusest ajas suurendada.

Planeeritud sekkumiste eesmärk – kokkuvõtvalt sooviksime siinkohal rõhutada, et kõigi seotud toetuste sihtgruppide ja ühikumäärade arvutamisel on võetud arvesse iga sektori eripära ning lähtutud tootmistüübi spetsiifikast, mistõttu ei pea me õigeks kahte erinevat tootmistüüpi nõndaviisi kõrvutada ning käsitleda neid kui samaväärseid.

1.5 Põllumajandustootmisega seotud toetus ute ja kitse kasvatamiseks:

Sektori soov on olnud toetada põhikarja ehk ühe aasta vanuseid loomi, mistõttu Teie ettepaneku toetusõiguslike loomade vanuse muutmise kohta me võtame teadmiseks. Mis puudutab ühikumäärasid, siis need on arvutatud tuginedes FADNi lamba- ja kitsekasvatuse tootmistüübi kogutoodangu, kogukulude ja netolisandväärtuse (NLV) andmetele. Selgitame siinkohal, et oleme muutnud karja suuruse arvestamise põhimõtet (sama põhimõtte kehtib ka ammalehma

kasvatamise seotud toetuses ja teravilja kasvatamise seotud toetuses). Veel üle-eelmises strateegiakava versioonis olime arvestanud, et toetusõiguslik on kari alates kümnendast loomast. Nüüd oleme planeerinud, et karja suuruse arvestamine oleks alates esimesest loomast, kui on täidetud minimaalse loomade arvu nõue. Näiteks, kui taotlejal on karjas 350 toetusõiguslikku looma, siis varem oleks toetusõiguslikuks loetud karjas olevad 341 looma (esimesed üheksa looma jääksid toetusskeemist välja ja arvestus oleks alates kümnendast loomast). Seega, kui taotlejal on karjas 350 toetusõiguslikku looma saab ta ka toetust 350 looma eest. Kui taotlejal on aga näiteks väike kari - 15 loomaga - saab ta toetust 15 looma eest. Vana skeemi järgi oleks karja arvestusse läinud viis looma ehk alates kümnendast loomast kuni viieteistkümnenda loomani. Leiame, et selline lähenemine on taotlejasõbralikum.

1.6 Põllumajandustootmisega seotud toetus teraviljakultuuride kasvatamiseks:

Põhjendame, miks antud sekkumine välja töötati. Alla 100 ha suurusel grupil on kogutoodangu ja kogukulude suhe 11% võrra madalam ja netolisandväärtus tööjõu aastaühiku kohta 75% madalam võrreldes üle 100 ha suuruse grupiga ning võrreldes FADNi keskmisega on see 69% madalam. Meie eesmärgiks on vähendada väiksemate teraviljakasvatajate mahajäämust ja omakorda tõsta nende konkurentsivõimet. Seetõttu oleme planeerinud maksta seotud toetust nendele taotlejatele, kes kasvatavad vähemalt 5 hektaril teraviljakultuure, ning nagu eelpool toodud (punktis 1.5) kehtib sarnane põhimõte – maksta toetust minimaalse hektari nõude täitmisel alates esimest hektarist kuni saja hektarini.

1.9 Investeeringud põllumajandusega seotud taristu (maaparandussüsteemid ja teed) kaasajastamise:

Selgitame, et sõnastus „reguleeriva võrgu rajatist võib turvasmullas korrastada siis, kui see on vajalik mineraalmullas paikneva reguleeriva võrgu osa toimimiseks“ tähendab seda, et nimetatud rajatist korrastakse ainult siis ja selliselt, et mineraalmaalt pärinevat vett saaks läbi turbamullaga maa-ala juhtida. Üldjuhul paikneb turbamullaga maa-ala maaparandussüsteemi madalaimas osas ja seetõttu saab süsteemi vett ära juhtida seal paikneva eesvoolu kaudu. Sõnastus tähendab ka seda, et kui on võimalik mineraalmaalt pärinevat vett ära juhtida mõne teise mullaga maa-ala kaudu, siis turvasmullal kuivendusrajatise ei korrastata.

Lisasime nõude, et põllumajandustaristu investeeringute sekkumises teise etapi maaparandusprojektid tuleb sarnaselt riigieesvoolude korrastamise uuendusprojektidele koostada pädeva isiku poolt, kes on läbinud keskkonnasäästliku koolituse maaparandussüsteemi projekteerimise alal.

KMH hindamise algatamise või algatamata jätmise riigieesvoolude uuendusprojektide korral otsustab siiski tegevusloa väljaandja, halduskoormuse vältimiseks ei pea me vajalikuks täiendava nõude kehtestamist.

Maatulundusmaa on õige ja lai termin. Muuhulgas hõlmab maatulundusmaa looduslikke rohumaad, sh pärandniite ja metsamaid.

Kliima- ja keskkonnakava: Keskkonnasõbralik majandamine (KSM):

Proovime leida lahendust säästliku toitainekasutuse toetamiseks. Kuna vahekultuuride rajamise eest juba maksame KSM-is, siis topelt ei saa me vahekultuuride eest toetust maksta. Vahekultuurid lähevad tingimuslikkuse talvise taimkatte arvesse.

11.5. Valitav lisatoetus happeliste muldade lupjamiseks:

Turvasmuldi ei saa välistada, kui turvasmuldade areaalid on mineraalmuldade vahel. 30% turvasmullad on piiriks sellepärast, et alla 30% turvasmullad on praeguste mullakaartide järgi suure tõenäosusega mineraliseerunud.

11.6. Valitav lisatoetus glüfosaadi mittekasutamiseks:

Võtame teadmiseks. Kaalume ka muid variante.

11.7 Valitav lisatoetus enesekontrolliplaan:

Meetme nõuded vajavad veel täpsustamist, kaalume ka muid variante. Iga-aastast vähenemist on tootjal keeruline ette prognoosida, taimekaitsevahendite kasutus oleneb eelkõige ilmastikutingimustest. Lisaks glüfosaadi keelule rakenduvad aianduses tavatootjale ka viljavahelduse nõuded, mis mahepõllumajandustootjatel on kohustuslikud juba mahetoetuses.

Kliima- ja keskkonnakava: Mahepõllumajanduse ökokava:

Mahepõllumajanduse ökokava väljatöötamisel soovisime võimalikult lihtsat sekkumist, mil toetust antakse üksnes mahepõllumajanduse nõuete täitmise eest. Mahetootmisega alustajatel on ka algõppekoolituste läbimise kohustus. Toetuse ühikumäärad on enamasti kas samad või veidi suuremad kui käesoleval toetusperioodil. Koolide ja lasteaedade varustamise eesmärgil mahetoiduga suurendasime köögivilja ühikumäära 800 euron hektari kohta. Seega ei saa nõustuda väitega, et toetusmäärad on liialt madalad. Lisaks on mahetootjatel juurdepääs teistele ökokavadele ja keskkonnasekkumistele.

Mahepõllumajanduse ökokava sihttase on kokku 230 000 ha toetusalust maad. Toetusalune maa moodustab ligikaudu 80% mahepõllumajanduse registrisse kantud maast, seega kui sihttase täidetakse, on 2028. aastal Eestis üle 280 000 ha mahepõllumajandusmaad, mis moodustab ligikaudu 28% Eesti põllumajandusmaast. Leiame, et see on piisavalt ambitsioonikas eesmärk.

Mahetootjatele kohustusliku koolituse nõude kehtestamise osas kordame, et oleme soovinud võimalikult lihtsat sekkumist, kohustuslik koolitus on ainult mahetootmisega alustajatele. Samas nõustume sellega, et koolitused on praegustes muutuvates oludes vajalikud ning soovime tagada mahetootjatele piisaval hulgal tasuta koolitusi, kus saab osaleda vabatahtlikkuse alusel. Siiani on mahetootjatel olnud koolituste vastu suur huvi ning loodame, et see jätkub ka ilma vastava kohustuseta. Mahetootjatel on juurdepääs ka teistele sekkumistele, kus on mitmel ka koolituskohustus ning kõigil neil koolitustel osalemise kohustus võib olla liialt koormav.

Kliima- ja keskkonnakavad: Ökoalad:

Nõustume, et ökoalade puhul annaks protsendi tõstmise märgatavat kasu keskkonnale. Siiski on ökoalade, täpsemalt rohumaaribade puhul maksimum lävendi ehk 10 protsendi seadmine tingitud eelkõige sellest, et rohumaaribade rajamine põllumaale oleks eesmärgipärane. Soov on, et rohumaariba oleks rajatud nt põllukultuuri kõrvale või selle ümber, mitte et kogu põld koosneb rohumaaribast. Sellisel juhul on juba tegemist lühiajalise rohumaaga. Taotlejad võivad elurikkuse soodustamiseks ka rohkem kui 10% ulatuses rohumaaribasid rajada, kuid eraldi toetust selle täiendava tegevuse eest maksta kavas ei ole. Mis puudutab kitsamate ribade lubamist, siis oleme seda võimalust kaalunud, kuid ka siin saavad probleemiks rakenduslikud küsimused (nt ribade joonistamine taotleja poolt ning taotlusele märkimine jne).

Tava- ja mahemaa vaheliste ribade toetamine läbi kõrgema ühikumäära – kuna ökoalade ökokava puhul on tegemist üsna suuremahulise sekkumisega, seab see nii eelarvele kui ka ühikumäärade diferentseerimisele omad piirangud.

Lause „Maastikuelementide ühikumäära arvestamisel on eelduseks see, et 90% elementidest on juba rajatud ning perioodi lõpuks rajatakse juurde veel ligikaudu 10% (va kiviaed, hekk, puude rida)“. Selgitus puudutab saamata jäänud tulul ja lisakulul põhinevate ühikumäärade arvestamist ja selle hinnangulist kujunemist, kus arvesse on võetud ka juba rajatud või olemasolevaid elemente. Kindlasti ei ole see takistuseks maastikuelementide rajamisele. Vajadusel kohandame antud sõnastust selgemaks.

Ökoalade sekkumine on üks mitmest täiesti uuest sekkumisest, mistõttu on raske prognoosida antud sekkumise edu ja võib ette tulla, et pärast esimest rakendusaastat on vajalik täiendada sekkumise teatavaid nõudeid ja sellest vajadusest lähtuvalt arvestame võimalusel ka kindlasti Teie ettepanekutega.

Põllumajandustootjate materiaalsed investeeringud:

Selgitame, et sekkumislehel „Põllumajandustootjate materiaalsed investeeringud“ on toodud üksnes võimalikud näited investeeringuobjektide kohta. Tegemist ei ole lõpliku loeteluga investeeringuobjektidest, mille ostmist kavandatakse toetada. Märkime, et nii sellel programmiperioodil kui ka järgmisel programmiperioodil on võimalik sõnnikuhoidla katmiseks toetust taotleda. Kaalume Teie ettepanekut täiendada sekkumislehel toodud investeeringuobjektide näidisloetelu.

Võttes arvesse, et järgmisel programmiperioodil on põllumajandustootjate investeeringutoetuse eelarvevahendeid oluliselt väiksemas mahus ning eesmärgid, mis investeeringute tegemisega tuleb saavutada, on ambitsioonikad, siis põllumajandustootjate investeeringutoetusega kiviaedade taastamise toetamine ei ole eesmärke arvestades võimalik.

Investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks – mittetootlikud investeeringud:

Metsakahjurite, patogeenide ning ulukite kahjustuse ennetamiseks vajalike tõrjevahendite soetamisel tuleb järgida nii metsaseaduses kui metsamajandamise eeskirjas toodud võimalusi. Tõrjevahendite all ei ole toetatavad mürgipriksid. Kavandame selle välja tuua rakendusmääruses.

Maaparanduslikud keskkonnakaitserajatised:

Selle sekkumise tulemuslikkuse hindamiseks ei ole head tulemusnäitajat. Väga palju rajatakse keskkonnakaitserajatisi ühele kuivendussüsteemile, mis teeb keeruliseks põllumajandusmaa arvestamise (topeltarvestus). Samuti ei näitaks pakutud tulemusnäitaja adekvaatset pilti keskkonnarajatisi mõjust ega iseloomustaks selle sekkumise rakendamise tulemust, kuna keskkonnakaitserajatised on erinevad ja need ei asu üksnes põllumajandusmaal.

Tegemist on investeeringutoetuse sekkumisega, kus seire teostamist ei saa käsitleda investeeringuna. Püüame leida teisi rahastamisallikaid maaparandusseire järjepidevaks teostamiseks.

Mulla- ja veekaitsetoetus:

Kavatseme jätkata investeeringute puhul sellist skeemi, et pärast investeeringu elluviimist investeeringutoetuse abil tuleb investeeringuobjekti kasutada sihtotstarbeliselt kuni sihipärase

kasutamise perioodi lõpuni, mis üldjuhul on olnud viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest. See tähendab, et investeeringu tegija tagab sel perioodil ise omavahenditega investeeringuobjekti sihipärase kasutamise ehk tavapärase investeeringuobjekti käigus hoidmisega seotud kulud. Selline lähenemine tagab kõige paremini, et toetusega tehakse optimaalne valik ning välditakse torenduslikke kulusid või mingi tegevuse ülekompenseerimist. Seirame pidevalt sekkumisi ja nende nõudeid lähtuvalt vajadustest, eesmärgist ja eelarve võimalustest. Praegu meil puuduvad head alusandmed ja argumenteeritud vajadused sellise stiimuli tekitamise järele, näiteks ka senise maaparanduse investeeringutoetusega rajatud seadedrenaazi hilisemad rajatise töös hoidmise kulud olid ettevõtja kanda. Samuti ei võimalda seda eelarvelised vahendid ega ka keskkonnatoetustele esitatavad nõuded, mis peavad olema kõrgemad kui asjaomased liikmesriigi õigusega antud nõuded. Kuna tegemist on siiski maaparandussüsteemiga ja selle nõuetekohasuse tagamisega, siis rakendub sellele maaparandusseaduse kohaselt kohustuslik maaparandushoid, mida keskkonnatoetuste alt ei saa hüvitada.

Märgalaviljelus on meie põllumeeste ja teiste maakasutajate jaoks uus teema, mille võimalusi ja potentsiaali (nii looduslikke kui majanduslikke) alles avastatakse. Seetõttu leiame, et ei peaks ajast ette ruttama – selle asemel tuleb toetada pigem teavitus- ja arendustegevusi.

Jääme oma seisukoha juurde, et strateegiakava eesmärgid ja nende rahastamise võimalusi arvestades plaanime me uut meetet rakendada optimaalses mahus. Sarnaselt toimisime ka põhjaveekaitse toetusega, kus alustasime MAK 2014–2020 perioodil toetuse andmist põhjaveekaitsele kõige tundlikumale NTA alale. Uuel 2023-2027 perioodil plaanime me meetme rakendamise ala laiendada ka väljapoole NTA ala, kuid sellele eelnes põhjalik analüüs ja kaardikihtide ettevalmistus.

Väärtusliku püsirohuma säilitamise toetus (VPR):

VPR sekkumise toetusõiguslike väljaspool kaitsealasid asuvate pärandniitude ja väärtuslike püsirohumaade kohta on olemas kaardikihid, mille põhjal valitakse välja alad, mis inventeeritakse ekspertide poolt kohapeal. Pärast inventeerimist saab küsida nendele aladele VPR toetust. Oleme koos Keskkonnaministeeriumi ja PKÜ ekspertidega arutanud võimalust, et majandajad võiksid ka ise teada anda, kui neil on maid, mis võiksid kuuluda väärtuslike püsirohumaade hulka, ja nad sooviksid nende inventeerimist. Hetkel on veel lahtine, kuidas seda kõige paremini korraldada. Alustame VPR sekkumisega eelduslikult uue perioodi teisel aastal (2024), kuna varem ei jõua piisavalt alasid inventeerida. Sekkumise nõuded oleme jätnud võimalikult lihtsaks, kuna tegemist on uue toetusega. Praegu oleks peamiseks eesmärgiks alustada alade inventeerimisega ja saada sekkumine tööle nii korralduslikult (PRIA) kui ka tutvustada seda taotlejatele. Samas eeldame, et rohukamara kahjustamise, väetiste ja taimekaitsevahendite keeld tagab vähemalt alade heas seisundis säilimise. Lisasime sekkumise põhitegevusele nõude „rohuma hekseldamisele seatakse ajaline piirang, mis kehtestatakse ministri määrusega“, et mitte lubada hekseldamist enne 1. augustit. Nõustada saame taotlejaid konsulentide süsteemi kaudu. Kuigi ühikuummad ei ole eelarve piiratuse tõttu väga suured, loodame VPR sekkumise abiga saada hooldusesse suure hulga kõrge bioloogilise väärtusega püsirohumaad, mis seni on hooldusest välja jäänud.

Pärandniidu hooldamise toetus:

Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaametiga on kavas arutada kokku kogutud heina alalt ära viimise kuupäeva ja kaalume 1. aprilli asendamist 1. märtsiga, kui see on lindude häirimise vältimiseks vajalik. Jääme sihttaseme 45 000 ha juurde, kuna eelarve on jaotatud ning sihttaseme tõstmiseks peaksime vähendama ühikumäärasid. Kuna on teada, et uuel perioodil ei ole struktuurifondidest pärandniitude taastamiseks raha ette nähtud, siis jääme väljapakutud ühikumäärade juurde ning sihttasest ei tõsta.

9.1 Loomade heaolu toetus:

Loomade heaolu toetuse väljatöötamisel lähtusime SWOT analüüsist, sotsiaalpartnerite ettepanekutest ja Euroopa Komisjoni soovitudest. Lammaste heaolu osas konkreetseid ettepanekuid, millist kohustust võiks toetada loomade heaolu sekkumise raames, ÜPP strateegiakava valmimise protsessi jooksul tehtud ei ole. Lihaveiste osas on ettepanekud võimalike nõuete osas teinud ELKS. Oleme teinud ettepanekuid kaalunud ja ELKSile vastanud. Ettepanekuid ei saanud loomade heaolu sekkumise puhul arvestada eelkõige seetõttu, et väljapakutud nõuded ei olnud rakendatavad loomapõhise toetusena, ei ületanud õigusaktidega nõutavat taset või tavapraktikat või olid rakendatavad sisetingimustes. Lihaveisesektori esindajate hinnangul peetakse suurt osa lihaveistest aastaringi välitingimustes, sest puudu on võimekusest investeerida sobivate sisetingimuste loomisesse. Kitsaskohta arvesse võttes laiendasime keskkonnainvesteeringute ulatust ja toetust on võimalik saada ka lihaveise-, lamba- ja kitskasvatuse loomakasvatushoonete ehitamiseks. Lisaks toetame karjatamist soodustavaid investeeringuid.

9.2 Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus:

Oleme siiani võtnud arvesse erinevate huvigruppide ettepanekud mahepõllumajandusloomade toetuse ühikumäärade osas, näiteks suurendasime piimalehma ja munakana ühikumäära ning lisasime toetatavate loomade hulka hobuse. Eesmärkide osas oleme analüüsinud viimaste aastate trende, näiteks on piimalehmade arv vaatamata küllaltki kõrgele toetusele olnud viimasel 10 aastal langustrendis, samuti on langenud lammaste ja kitsede arv. Soovime seada võimalikult reaalsed eesmärgid. Kahjuks ei võimalda sekkumise eelarve sihttasemeid ega ühikumäärasid rohkem suurendada.

Alapeatükk 6.2 Rahastamiskava

Täpsustame, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 93 lõike 1 kohaselt tuleb keskkonna- ja kliimaalaste erieesmärkide saavutamiseks ning loomade heaolule eraldada vähemalt 35% EAFRD koguosalusest. ÜPP strateegiakava eelnõus on nimetatud eesmärkide saavutamiseks ette nähtud 167 780 220 eurot EAFRD vahendeid, mis moodustab ca 38,1% ÜPP strateegiakava EAFRD kogueelarvest (ca 440 miljonit eurot), ehk enam kui 3 protsendipunkti üle nõutava miinimumi. Nimetatud ca 167,78 miljoni euro hulka kuuluvad määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 70 alusel rakendatavad keskkonna- ja kliimasekkumised (mulla- ja veekaitsetoetus, väärtusliku püsirohuma sailitamise toetus, pärandniidu hooldamise toetus kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus, ohustatud tõugu looma pidamise toetus), mille EAFRD kogueelarve (ca 66,83 miljonit eurot) moodustab ca 15% EAFRD kogueelarvest, samuti artikli 70 alusel rakendatavad loomade heaolu toetused (sh ka mahepõllumajandusloomadele) EAFRD kogueelarvega 45,6 miljonit eurot, artikli 72 alusel rakendatav Natura 2000 metsatoetus EAFRD kogueelarvega 20 miljonit eurot ning artikli 73 alusel rakendatavad investeeringusekkumised (põllumajandustootjate materiaalsed investeeringud – tagastamatu abi, investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks – nii tootlikud kui mittetootlikud, maaparanduslikud keskkonnakaitserajatised) EAFRD kogueelarvega ca 35,3 miljonit eurot.

Täname Teid veelkord esitatud ettepanekute eest ja loodame, et vastused aitavad Teil paremini mõista strateegiakava protsessis tehtud valikute tagamaid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Urmas Kruuse
Maaeluminister

Anne Laura Laur
625 6296 annelaura.laur@agri.ee